

การถอดบทเรียนความสำเร็จ การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อนำมาพัฒนาชุมชน บ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง
จังหวัดกำแพงเพชร

**Reproducing Effective Lesson on Sufficiency Economy for Developing Wangnumdaeng
Community, Moo 5, Thamkeua sub-district, Klongklung district, Kamphaengphet
province**

นงลักษณ์ จิ๋ว¹ และคณะ²
Nonglak Jiwu¹ and other²

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² ทิพย์วรรณ ศิบุญนันท์ , อนุ อัยชะพงษ์ ,
ชญานันท์ ศิริกิจเสถียร , ชูเกียรติ เนื้อไม้
ประพัศพร บัวเฟื่อน

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการถอดบทเรียนความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ถอดบทเรียนความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง 2) จัดทำคู่มือชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) พัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อให้เป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินการขับเคลื่อนการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง และการประเมินประสิทธิภาพตามตัวชี้วัดความสำเร็จ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาเขียนเชิงพรรณนา อธิบายลักษณะของสิ่งที่ได้ศึกษาโดยเฉพาะ

ผลการวิจัยจากการถอดบทเรียนความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าชุมชนต้นแบบทั้งสองชุมชนมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีการบริหารจัดการชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นชุมชนต้นแบบ มีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้อย่างยั่งยืน มุ่งเน้นให้สมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จนชุมชนเป็นที่รู้จักแพร่หลายในการดำรงชีวิตด้านเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์และการถอดบทเรียนจากชุมชนมาสรุปแนวคิดร่วมกัน และนำข้อมูลมาจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่ชุมชนต่างๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ใน

ชุมชนที่ต้องการพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยความสำเร็จสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง

จากนั้นผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้กับกลุ่มครัวเรือนเป้าหมายของชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน โดยคัดเลือกครัวเรือนจำนวน 30 ครัวเรือน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของชุมชน โดยมุ่งที่จะพัฒนาสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี และเมื่อกลุ่มครัวเรือนต้นแบบนำไปขยายผลก็จะ เป็นแรงผลักดันให้กลุ่มชาวบ้านเกิดความสนใจ และดำเนินชีวิตตามแนวทางชีวิตแบบพอเพียงโดย น้อมนำ แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ภายในชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนมีชีวิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน สมาชิกในชุมชนเกิดความสุข และเป็นแนวทางการพัฒนาการเป็นชุมชนต้นแบบต่อไป

คำสำคัญ

การพัฒนาชุมชน, ชุมชนต้นแบบ, คู่มือชุมชนต้นแบบ, เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The study on “Reproducing Effective Lesson on Sufficiency Economy for Developing Wangnumdaeng Community, Moo 5, Thamkeua sub-district, Klongklung district, Kamphaengphet province,” had the following objectives: 1) to reproduce the effective lesson on sufficiency economy, 2) to make a manual on community model of sufficiency economy, and 3) to develop Wangnumdaeng community Moo 5, Thamakeua sub-district, Klongklung district, Khamphengphet province as a community model of sufficiency economy. Tools used were questionnaires, conducting activities on exchange on learning of ideas in carrying out a community model of sufficiency economy and evaluation of their effectivity following key indicators of achievement. On data analysis were done by describing, explaining characteristics of things studied in particular.

Results of the study on reproducing effective lesson on sufficiency economy showed that community model of two communities have strong leaders with community management skills motivating the development of sufficiency economy to be community models where there were cooperation of professional groups that generate sustainable incomes for the community people to have quality lives and sufficient financially gaining responsibility toward environmental conservation making their communities known fir sufficiency economy

In addition, the researchers used the knowledge obtained from the interview and reproducing effective lesson from the community and compiled them as a manual to guide the locals in developing their communities as model communities of sufficiency economy which comprised of guidelines for community development based on sufficiency economy,

on motivating the community of sufficiency economy and factors in achieving an effective community model of sufficiency economy.

Activities on exchange of lessons on community model of sufficiency economy for the households in Wangnumdaeng Community, Moo 5, Thamkeua sub-district, Klongklung district, Kamphaengphet province were held to have understanding and cooperation in community development. In achieving this 30 households were chosen to motivate community models of sufficiency economy and committees with goals were established. Four aspects geared for achievement included emotion and society, economy, learning or mastering, and natural and environmental resources. Cooperation for community development was present in the community since the people were determined in practicing the principles of sufficiency economy by cherishing the ideology of sufficiency economy that made the people live quality lives happily.

Keywords

community development, community model, manual on community model, sufficiency economy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร คือไม่มีผลใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและ ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจ ในทุกระดับให้มีความสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ต้องมีความรอบรู้ที่เหมาะสม และต้องดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสานต่อความคิดและเชื่อมโยงการขยายผลที่เกิดการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อจุดประกายให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับ และการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง (พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากวารสารชัยพัฒนา,2542) ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยได้สำรวจชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง และได้คัดเลือกมาสำหรับการทำการศึกษาวิจัยจำนวน 2 แห่ง เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ บ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร และบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ เพราะว่าทั้ง 2 ชุมชน เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ซึ่งชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา ได้รับรางวัลระดับจังหวัดในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับ“อยู่ดี กินดี”ในปี 2550และ ระดับ “พออยู่ พอกิน”ในปี 2557 และพัฒนามาเป็น ระดับ “อยู่ดี กินดี” ในปี 2558 และชุมชนบ้านบ่อแก้วฯ ได้รับรางวัลระดับจังหวัดในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ “อยู่ดี กินดี” ในปี 2556 และพัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับ “อยู่เย็น เป็นสุข” เมื่อปี 2557 จากการลงพื้นที่สำรวจเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจชุมชนดังกล่าวเพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ต่อไป

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่เวคิน วัชรเวโรจน์ ผู้นำชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้น้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับในชีวิตประจำวัน เพราะว่าประชาชนในชุมชนประสบกับปัญหาความยากจน และทางผู้นำชุมชนยังได้เก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน (จปฐ.) แล้วพบว่าตกเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ โดยมีเครื่องชี้วัดข้อมูล จปฐ. เป็นเครื่องมือชี้วัด ประชาชนมีการบริโภคและใช้จ่ายอย่างเกินตัว ก่อให้เกิดหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำส่งผลกระทบทำให้ ค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้หลายครอบครัวต้องประสบกับภาวะหนี้สิน จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้นำชุมชนได้หารือร่วมกับคนในชุมชน และได้ข้อสรุปที่จะร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน โดยน้อมนำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต เริ่มจากการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ คือ การพัฒนาจิตใจของตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรมพัฒนาตนเองให้มีความรู้ สามารถพึ่งตนเองในด้านการดำรงชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยี ซึ่งจะมีผลต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักการพึ่งตนเองให้พ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจ จึงได้นำแผนพัฒนาชุมชนของหมู่บ้านมาปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการให้เป็นไปตามแผนพัฒนาชุมชนตามเกณฑ์ตัวชี้วัดการประเมินของกระทรวงมหาดไทยในการเป็นเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณทั้งภายในและภายนอกชุมชนจนโครงการสำเร็จผลบรรลุจัดทำโครงการตามเกณฑ์วัตถุประสงค์ของโครงการจนได้รับรางวัลระดับจังหวัดในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับ “อยู่ดี มีสุข” ในปี 2558 จนทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนมีชีวิตที่ดีขึ้น จึงถือว่าเป็นหมู่บ้านต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนาจะเน้นการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับในชีวิตประจำวัน เริ่มจากการพึ่งพาตนเองก่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต,2558) ในประเด็นที่ว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองอยู่ได้ โดยไม่เดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่มุ่งหวังแต่จะทุ่มสร้างความสำเร็จรีบเร่งแต่เพียงอย่างเดียว

ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาตนเองจากวิถีของชุมชนที่มีอยู่ สืบค้นหาค้นหาสภาพของตน เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองโดยใช้เวทีประชาคมเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน ทบทวน และกำหนดทิศทางการพัฒนาร่วมกัน บ้านบ่อแก้วมีการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องจนมีผลงานที่เด่นชัด มีการ

พัฒนาชุมชนที่หลากหลายและประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดีได้ สามารถเป็นต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงจนได้รับรางวัลระดับจังหวัดในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ “อยู่ดี มีสุข” เมื่อปี 2556 และพัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับ “อยู่เย็น เป็นสุข” เมื่อปี 2557 จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่ทวีเที่ยงบุญ ผู้นำชุมชนบ้านบ่อแก้วฯ ให้ข้อมูลว่าการทำงานของชุมชนจะเป็นการสร้างภาคีเครือข่าย การทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียน วัด และตำรวจ ทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ ซึ่งกิจกรรมที่สำคัญที่พัฒนาชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ การรู้จักพึ่งตนเอง ซึ่งประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่พื้นเพเป็นคนอีสานที่มีการอยู่อย่างพอเพียง และทำอาชีพเสริมเป็นประจำอยู่แล้วก่อนที่จะเข้าประกวดเศรษฐกิจครัวเรือนต้นแบบตัวอย่างกิจกรรม เช่น การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ การประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ใช้ปุ๋ยชีวภาพในการทำนา ทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของครัวเรือน ใช้สิ่งของที่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย รักษาสุขภาพให้แข็งแรง อีกทั้งมีการรวมกลุ่มอาชีพที่สร้างรายได้ให้ครัวเรือนกับชุมชน คือ กลุ่มอาชีพทำไม้กวาด และเปเลญวน ฯลฯ ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มสตรีที่ว่างงานในหมู่บ้านได้ริเริ่มที่จะทำอาชีพเสริม โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้เฒ่าผู้แก่ได้ถ่ายทอดความรู้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนอีก คือ กลุ่มอาชีพ จักรสาน เลี้ยงจิ้งหรีด การส่งเสริมให้ครัวเรือนนำวัสดุ ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ เช่น นำต้นคล้ามาใช้สานกระบี่ เพื่อให้เกิดรายได้เสริม ส่งเสริมให้ทุกครัวเรือนมีการออมทรัพย์ ซึ่งในหมู่บ้านมีสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 100 คน นอกจากนี้ยังมีการออมด้วยตนเอง รวมทั้งลูกหลานได้มีการออมโดยฝากเงินในรูปแบบธนาคารชุมชน มีการบริหารจัดการชุมชนโดยคนในชุมชน ชุมชนมีความรัก ความสามัคคี สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และสามารถเป็นต้นแบบในด้านการบริหารจัดการชุมชนได้ และที่สำคัญคนในชุมชนเกิดความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และที่สำคัญยังเป็นการสร้างรากฐานทางด้านเศรษฐกิจให้เกิดความมั่นคง การพัฒนาชุมชนหมู่บ้านวังน้ำแดงได้มีการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การทอเสื่อ การสานกระบี่ข้าวที่เป็นถือเป็นวัฒนธรรมของภาคอีสาน การทำไม้กวาด เปเลญวน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาของการพัฒนาชุมชนยั่งยืน (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2558) ได้นำคุณค่าและมูลค่ามาเป็นแนวทางในการประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น หัตถกรรม สมุนไพร การนวด และศิลปะต่าง ๆ รวมไปถึงสถาปัตยกรรมที่มีมูลค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีคุณค่าและพร้อมที่จะแปรเป็นมูลค่าถ้ามีการจัดการที่เหมาะสม ซึ่งเป็นสังคมยุคหลังสมัยใหม่ที่ผู้คนรื้อหาจิตวิญญาณและวัฒนธรรมชุมชน

ดังนั้นจากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับความสำเร็จของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ 5 ตำบลคณทิ อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร และชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอลำปาง จังหวัดกำแพงเพชร ในการเป็นชุมชนต้นแบบเพื่อพัฒนาชุมชนอื่นต่อไป การแก้ปัญหาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการถอดบทเรียน การเรียนรู้จากกลุ่มชุมชน การถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มผู้นำที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องความสำเร็จของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มที่มีส่วนทำให้บ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ 5 ตำบลคณทิ อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร และชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง

อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร เกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน เครื่องมือและเทคนิคในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนผ่านเกณฑ์ประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดจนได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ แล้วนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้มาสร้างเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้สู่ความสำเร็จของชุมชน โดยจัดทำเป็นคู่มือชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนใกล้เคียงเพื่อเกิดการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยได้สำรวจความต้องการพื้นที่ในจังหวัดกำแพงเพชรที่มีบริบทใกล้เคียงกัน และได้คัดเลือกชุมชนที่ต้องการพัฒนาให้เป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยได้ผลการสำรวจ คือ บ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ จากการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาการทำมาหากิน หนี้สิน และอยู่อย่างมีความสุข รอดพ้นความวิกฤต ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อจัดทำคู่มือชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีทั้งหมด 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 คือ ชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือประชากรที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 9 ตำบลคณฑี อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 155 ครัวเรือน จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ทั้งหมด 525 คน เป็นเพศชาย 246 คน เพศหญิง 279 คน โดยการสำรวจข้อมูลจากความจำเป็นพื้นฐาน ระดับหมู่บ้านปี 2557

กลุ่มที่ 2 คือ ชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือประชากรที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 202 ครัวเรือน จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ทั้งหมด 1,013 คน เป็นเพศชาย 349 คน เพศหญิง 363 คน โดยการสำรวจข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอไทรงาม เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2558

กลุ่มที่ 3 คือ ชุมชนที่ได้รับการพัฒนา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มครัวเรือนต้นของชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร โดยคัดเลือกจากความต้องการของชุมชน จำนวน 30 ครัวเรือน

2. กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาครั้งนี้ คือ

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือกลุ่มผู้นำที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 9 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งศึกษาเป็นรายกรณีมีผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 19 คน ประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 8 คน 4) ประธานกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 1 คน 5) สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหมู่บ้าน จำนวน 2 คน และ 6) กลุ่มครัวเรือนต้นแบบ จำนวน 5 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือกลุ่มผู้นำที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งศึกษาเป็นรายกรณีมีผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 13 คน ประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 2) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 7 คน 3) กลุ่มครัวเรือนต้นแบบ จำนวน 4 คน และ 4) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน

กลุ่มตัวอย่างที่จะพัฒนาในครั้งนี้ คือ ชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอลองขลุ จังหวัดกำแพงเพชร โดยคัดเลือกจากความต้องการของชุมชน จำนวน 30 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง

กระบวนการถอดบทเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเป็นชุมชนต้นแบบให้กับกลุ่มเป้าหมาย

คู่มือการถอดบทเรียนการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง

การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการทดลองปฏิบัติดำเนินการขับเคลื่อนการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง

แบบประเมินประสิทธิภาพตามตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดงฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากบทสัมภาษณ์เชิงลึกในเรื่องของความสำเร็จของกลุ่มเศรษฐกิจในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร และชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผล จากการศึกษาบริบทของชุมชนด้านต่าง ๆ การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์ที่สร้างความสำเร็จ แล้วจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีประชาคม รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยเขียนเชิงพรรณนา อธิบายลักษณะของสิ่งที่ศึกษาโดยเฉพาะ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

บริบทชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า บ้านโพธิ์พัฒนา ตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2507 โดยมีนายหล้า วรราช เป็นผู้ริเริ่มในการก่อตั้งหมู่บ้าน และมีกำนันสำลี โพธิ์อ่วม ได้ทำการขอแยกหมู่บ้านออกจากบ้านโคนไต้ พร้อมทั้งตั้งชื่อหมู่บ้าน เพราะเห็นว่าเมื่อแยกออกจากบ้านโคนไต้แล้วหมู่บ้านจะต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าจึงให้นามสกุลของท่านมาเป็นชื่อหมู่บ้าน“โพธิ์พัฒนา” ซึ่งบ้านโพธิ์พัฒนาอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอมืองกำแพงเพชร ประมาณ 30 กิโลเมตร มีขนาดเนื้อที่ประมาณ 5,073 ไร่ อาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับหมู่ที่ 9 บ้านปล้องพัฒนา ทิศตะวันออกติดต่อกับหมู่ที่ 10 บ้านหนองปล้อง ทิศใต้ติดต่อกับหมู่ที่ 6 บ้านหงส์ทองเจริญ และทิศตะวันตกติดต่อกับหมู่ที่ 2 บ้านโคนไต้ บ้านโพธิ์พัฒนามีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 155 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ย 110,914 บาท/คน/ปี และในหมู่บ้านยังมีประเพณีเทศกาลประจำปีคือ 1.ประเพณีสงกรานต์ ซึ่งเป็นประเพณีสงฆ์และรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุจะจัดขึ้นที่วัดโพธิ์พัฒนาในวันที่ 16 เมษายน ของทุกปี 2. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน จะจัดขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคมของทุกปี ก่อนที่เกษตรกรจะลงมือทำไร่ ไถนา สถานที่สำหรับการจัดจะจัดที่อาคารอเนกประสงค์กลางหมู่บ้าน โดยในช่วงเย็นจะนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์สวดเคราะห์ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน และในตอนเช้าจะนิมนต์พระมาฉันท์เช้า เป็นอันเสร็จพิธี (แผนพัฒนาชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา,2558)

บริบทชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอลำปาง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า บ้านบ่อแก้ว ตั้งขึ้นประมาณ ปี พ.ศ. 2506 ประชาชนส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจาก จังหวัดอุดรธานี ซึ่งชาวบ้านได้พากันไปขุดบ่อน้ำ และเมื่อขุดลงไปพบน้ำสะอาดเหมือนแก้ว จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านบ่อแก้ว โดยบ้านบ่อแก้วนี้อยู่ห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดกำแพงเพชร ประมาณ 52 กิโลเมตร อยู่ห่างจากอำเภอลำปาง 11 กิโลเมตร และมีอาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับหมู่ที่ 2 บ้านวังโชน ตำบลหนองคล้า ทางทิศใต้ติดต่อกับหมู่ที่ 10 บ้านบ่อแก้วพัฒนา ทิศตะวันออกติดต่อกับหมู่ที่ 6 บ้านไร่ชาวลัญ และทิศตะวันตก ติดต่อกับหมู่ที่ 8 บ้านแก้วสระ ตำบลพานทอง อาชีพเริ่มแรกของชาวบ้านคือการทำนา แต่ในปัจจุบัน มีการทำไร่้อย และบางส่วนยังมีการทำหัตถกรรมไม้กวาด สานกระติ๊บ และทอเสื่อกก (แผนพัฒนาชุมชนบ้านบ่อแก้ว,2558)

2. ผลการศึกษาความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ในอดีตเป็นหมู่บ้านที่มีความยากจน ตกเกณฑ์ประเมินมาตรฐานขั้นต่ำข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งเป็นข้อมูลของประเทศที่ใช้วัดคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกครัวเรือน พบว่า 4 ประเด็นแรกที่ไม่ผ่านเกณฑ์คือ คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 13.14 รองลงมาคือ คนอายุมากกว่า 60 ปีเพิ่มขึ้นไป มีอาชีพและรายได้ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 11.67 คนในครัวเรือนไม่ดื่มสุรา (ยกเว้นดื่มเป็นครั้งคราว) ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 10.48 และคนอายุ 15-60 ปีเต็ม มีอาชีพและรายได้ ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.95 ตามลำดับ จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านเวคิน วัชรเวโรจน์ ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน ซึ่งในตอนนั้นได้ดำรงตำแหน่ง

เป็นประธานสภาของชุมชนสังเกตพฤติกรรมของคนในชุมชน พบว่าคนในชุมชนมีพฤติกรรมการใช้จ่ายมากกว่ารายรับ โดยจะมีการซื้อพืชผักสวนครัวมาทำอาหาร เช่น ใบกระเพรา โหระพา พริก มะนาว ตะไคร้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ประชาชนในชุมชนสามารถปลูกกินเองได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย จึงได้ร่วมกับผู้นำชุมชนนำแผนพัฒนาชุมชนมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช มาประยุกต์ปรับใช้กับชุมชน โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง 5 ประเด็น ได้แก่ 1. สร้างกระบวนการพัฒนาชุมชนด้วยหลัก “การพึ่งตนเอง” ในการแก้ปัญหาคความยากจนของประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. ชาวบ้านมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ลดละเลิกอบายมุข 3. จัดระบบการบริหารจัดการชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน 4. การบริหารจัดการชุมชนโดยคนในชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง และสามารถทำเป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการชุมชนได้ และ 5. เป็นต้นแบบในการส่งเสริมความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงสู่หมู่บ้านอื่น ๆ ต่อไป

ชุมชนมีการดำเนินการสู่การพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงมหาดไทยกำหนด จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการถอดบทเรียน พบว่า มีการดำเนินงานสู่การพัฒนาการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับ “กินดี อยู่ดี” โดยมีการประเมินตัวชี้วัดทั้งหมด 23 ตัวชี้วัด ซึ่งจะต้องผ่าน 17 ตัวชี้วัด และชุมชนได้ผ่าน 22 ตัวชี้วัด ดังนี้

ด้านจิตใจและสังคม มี 7 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ ชุมชนมีความสามัคคีและกำหนดความต้องการร่วมกัน ร่วมมือกันจัดกิจกรรม และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งได้มีการออกกฎ ระเบียบร่วมกัน และบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรถึงจารีต วัฒนธรรม ประเพณีที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา และมีการปฏิบัติร่วมกัน ชุมชนได้มีการจัดตั้งกองทุนจำนวน 9 กองทุน คือ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ต่อยอด กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนประปาหมู่บ้าน กองทุนชุมชนพอเพียง กองทุนอยู่ดีมีสุข กองทุนศูนย์ส่งเสริมราชกรประจำหมู่บ้าน และกองทุนมียาชาวา โดยชุมชนจะยึดมั่นหลักการประชาธิปไตย ในการจัดเวทีประชาคมทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และข้อเสนอโครงการของหมู่บ้าน ชุมชนมีการตื่นตัว รู้จักรักษาสิทธิหน้าที่ และเสรีภาพทางการเมือง ซึ่งคนในชุมชนยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม มีการปฏิบัติศาสนกิจร่วมกันทั้งหมู่บ้าน ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีและมารยาท โดยประชาชนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น เช่น ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีเทศน์มหาชาติ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีตักบาตรเทโว ประเพณีทำบุญกลางบ้าน สลักกล้วยไม้ และประเพณีทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น ซึ่งชุมชนมีการออกกฎ ระเบียบร่วมกันเพื่อลดอบายมุข ได้แก่ ห้ามเล่นการพนันในงานศพ ไม่ให้ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ในวัด และจัดโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา จนได้ถูกประกาศว่าเป็นหมู่บ้านศีล 5 และชุมชนมีความเชื่อมั่นในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติในครัวเรือน เช่น การปลูกผักสวนครัว 5 อย่าง การผลิตและใช้ผลิตภัณฑ์ในชุมชน

ด้านเศรษฐกิจมี 5 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่าน 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ ชุมชนได้ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือนเป็นประจำ โดยได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรในการให้ความรู้แก่คนในชุมชน และจัดทำคู่มือการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อบันทึกบัญชีภายในครัวเรือน ชุมชนมีกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายในชีวิตประจำวัน และสามารถสร้างรายได้เพิ่ม ได้แก่ การปลูกผักสวนครัว การทำน้ายาล้างจาน เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู ทำน้าหมักชีวภาพ กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด การรวมกลุ่มสานตะกร้า กลุ่มตัดยางรถยนต์ กลุ่มเผาถ่าน น้ำส้มควันไม้ กลุ่มขนมทองม้วน กลุ่มทำขนมข้าวเกรียบ การทำน้ายาดันฝุ่น (ภูพื้น) กลุ่มอาชีพ ชุมชนมีการเรียนรู้ ปรับปรุง และพัฒนาการประกอบอาชีพร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งด้านการผลิต การตลาด การจัดการ และเงินทุนเพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น โดยมีการดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมผู้ผลิตข้าวปลอดภัยบ้านโพธิ์พัฒนา กลุ่มเพาะเห็ดฟางบ้านโพธิ์พัฒนา และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกอ้อยบ้านโพธิ์พัฒนา และชุมชนมีกิจกรรมการออมที่หลากหลาย เช่น ออมวันละ 1 บาท การออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีกองทุนในรูปแบบสวัสดิการแก่สมาชิก และรณรงค์ให้ลดการกู้ยืมนอกระบบ

ด้านการเรียนรู้มี 7 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่าน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ ชุมชนมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน มีแผนชุมชน และนำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อบกพร่อง มีรายงานการพัฒนาชุมชน นำข้อมูลและแผนชุมชนมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อพัฒนาชุมชน และการจัดทำโครงการแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่ชุมชนไม่ผ่านตัวชี้วัดในเรื่องการค้นหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งทางชุมชนชี้แจงว่าชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอเสื่อกก การสานทางมะพร้าว การกองแผลมุงหลังคา การทำบั้งไฟ และการพันหมอเป่าเสก ฟัน แต่ไม่มีจดบันทึกอย่างชัดเจน ชุมชนได้มีการจัดสถานที่สำหรับเป็นศูนย์การเรียนรู้และมีการใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ให้แก่คนในและนอกหมู่บ้าน ชุมชนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ โดยส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้าร่วมอบรม ประชุม ศึกษาดูงาน เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานของชุมชน เพื่อพัฒนาตนเองและการเป็นผู้นำ ชุมชนได้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ระดับกลุ่ม/เครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหมู่บ้าน/ชุมชน หน่วยงาน องค์กร และสถาบันการศึกษา และชุมชนมีการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนและเมื่อพบปัญหาที่สามารถที่แก้ปัญหาเองได้ มีการจัดแผนชุมชนโดยกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 4 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ชุมชนมีกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีการทำกิจกรรมร่วมกับเยาวชน รวมทั้งได้มีการรณรงค์ลดการใช้พลังงาน เช่น รณรงค์การใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดโดยใช้หลอดไฟประหยัด และส่งเสริมให้ใช้จักรยานในระยะทางใกล้ ๆ เพื่อลดการใช้พลังงานและยังทำให้สุขภาพดีอีกด้วย ชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้การจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการก่อให้เกิดรายได้ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การทำน้ำส้มควันไม้ เป็นต้น จากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตามเกณฑ์

การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดทำให้ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้รับการยกย่องให้เป็นบ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับ “พออยู่พอกิน” ประจำปี 2557 ระดับ “กินดี อยู่ดี” ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี 2558

จากการศึกษาชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากภาคอีสาน ซึ่งพื้นฐานของคนอีสานเป็นคนทำมาหากิน คนในชุมชนจึงไม่มีปัญหาเรื่องการครองชีพ จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่ทวิ เทียงบุญ ผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ปี 2553 ถึงปัจจุบัน พบว่า ทุกครัวเรือนในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้ทุกครัวเรือน อาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชน คือ การทำนา การปลูกอ้อย และมีอาชีพเสริมในเวลาว่างหรือช่วงหยุดพักจากการทำนา การปลูกอ้อย ได้แก่ การทำไม้กวาดอ่อน ไม้กวาดแข็ง ทอเสื่อ เลี้ยงจิ้งหรีด เป็นต้น ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน จากความพร้อมนี้ทางกลุ่มผู้นำชุมชนจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีการเตรียมความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชน โดยเริ่มจากการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อจัดทำโครงการในการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งส่งกลุ่มพัฒนาในชุมชนไปศึกษาดูงาน ได้แก่ การทำแก๊สจากชีหมี การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพื่อเปลี่ยนพลังงานแสงอาทิตย์ให้เป็นพลังงานไฟฟ้า แต่การนำมาประยุกต์ใช้นั้นค่อนข้างยาก มีผู้ทำแก๊สจากชีหมีเพียงรายเดียว ดังนั้นกลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มชุมชนต้นแบบจึงร่วมกันคิดว่าควรไปศึกษาดูงานในอาชีพที่สามารถทำได้และเหมาะสมกับชุมชนบ้านบ่อแก้ว ก็พบว่าอาชีพที่ไปศึกษาดูงานแล้วนำกลับมาทำได้ คือ การเลี้ยงปลา เลี้ยงกบในโรง การเลี้ยงไขไก่ การเลี้ยงจิ้งหรีด ซึ่งสามารถทำได้ง่ายกว่า และหลังจากการศึกษาดูงานคนในชุมชนก็สามารถทำได้จริง หลังจากนั้นคนในชุมชนได้ร่วมกันจัดทำป้ายค้อม มีการแต่งตั้งหัวหน้าค้อมแต่ละค้อมเพื่อเป็นผู้ดำเนินงานและประสานงาน มีการปลูกผักสวนครัวในแต่ละครัวเรือนทุกครัวเรือนอย่างจริงจัง รมรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมและความสะอาดในหมู่บ้าน มีการจัดประกวด ทำให้คนในชุมชนเกิดการแข่งขันที่จะพัฒนา แข่งขันที่จะสร้างอาชีพ มีรายได้ จึงทำให้ชุมชนนี้สามารถที่จะนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้อย่างจริงจัง โดยชุมชนมีเป้าหมายการดำเนินงานของชุมชน มุ่งที่จะพัฒนาสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1.การพัฒนาชุมชนที่หลากหลาย มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพที่มีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดี 2. ระบบการจัดการที่ดีในด้านกองทุนต่าง ๆ สามารถเป็นต้นแบบได้ 3. การจัดระเบียบหมู่บ้านที่น่าอยู่โดยใช้กติการ่วมกัน และ 4. เป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนอื่นได้ร่วมเรียนรู้ต่อไป การดำเนินการสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับ “กินดี อยู่ดี” ในปี 2556 โดยมีการประเมินตัวชี้วัด 23 ตัวชี้วัด ซึ่งจะต้องผ่าน 17 ตัวชี้วัด ซึ่งชุมชนสามารถผ่านทั้ง 23 ตัวชี้วัด

ด้านจิตใจและสังคม มี 7 ตัวชี้วัด ชุมชนมีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจผ่าน 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ มีการประชุมวางแผนร่วมกัน จัดกิจกรรมร่วมกับภาครัฐ เอกชน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ มีกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ร่วมกันเสนอและปฏิบัติร่วมกัน จำนวน 10 ข้อ ก่อให้เกิดความสงบสุข ชุมชนมีกองทุนหมู่บ้านและกองทุนเมือง กองทุนสัจจะออมทรัพย์เงินล้าน กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกองทุนแห่งความเกื้อกูลบ้านบ่อแก้ว ชุมชนได้มีการส่งเสริมการใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกระดับ โดยเน้นไม่ให้มี

การซื้อสิทธิ์ขายเสียง การบริหารงานของผู้ใหญ่บ้านเป็นแบบประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยคนในชุมชนจะยึดมั่นคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามปฏิบัติศาสนกิจร่วมกันทั้งหมู่บ้าน ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีและมารยาทได้แก่ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อวัด โรงเรียน หมู่บ้าน เช่น ปรับภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้าน การบำเพ็ญประโยชน์ ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีไทย เช่น การจัดงานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การจัดงานวันพ่อ และการจัดงานวันแม่ มีการประดับธงแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่สำคัญ รวมไปถึงจัดงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานทอดกฐิน งานทำบุญตักบาตรในวันพระ วันสำคัญทางศาสนา ประเพณีบุญบั้งไฟที่สืบทอดมาแต่สมัยก่อน มีการรณรงค์ให้ภาษาถิ่น (ภาษาอีสาน) และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมีการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด โดยมีกลุ่มและองค์กรที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน เพื่อเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังป้องกันการเข้าไปมีส่วนร่วมกับยาเสพติด สังเกตการณ์ รายงานพฤติกรรมของกลุ่มเสี่ยงภายในพื้นที่ คัดกรองผู้เสพเพื่อเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟู เพื่อให้ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านเบาบางและหมดสิ้นไป ซึ่งในปี 2547 ชุมชนได้รับพระราชทานขวัญถุงตามโครงการ กองทุนแม่แห่งแผ่นดิน เพราะชุมชนได้ร่วมแรงร่วมใจต่อสู้เพื่อเอาชนะวิกฤตปัญหายาเสพติดได้ เรื่องการแก้ไขปัญหาละเลย/ติดยาเสพติด และกิจกรรมเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด และชุมชนมีการภูมิปัญญาท้องถิ่นไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมและรวบรวมองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่น การสืบสานภูมิปัญญากระบี่ข้าวอีสานจากต้นกล้า และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ด้านเศรษฐกิจ มี 5 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ ชุมชนได้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน และสามารถที่จะวางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือนได้รวมทั้งจัดกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ การประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ใช้น้ำสะอาดในการทำนา และมีกิจกรรมสร้างรายได้เพิ่ม ได้แก่ การเลี้ยงหมู การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงจิ้งหรีด สานกระบี่ ทำไม้กวาด แบลยวน การทำดอกไม้ประดิษฐ์จากรังไหม โมบายหลอดสี ชุมชนได้ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนและคนในหมู่บ้านไปศึกษาดูงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อได้เรียนรู้ ปรับปรุง และพัฒนาการประกอบอาชีพร่วมกันทั้งด้านการผลิต การตลาด การจัดการ และเงินทุน เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มไม้กวาดแข็ง ไม้กวาดอ่อนบ้านบ่อแก้ว กลุ่มจักสานบ้านบ่อแก้ว และมีการออมทรัพย์ จำนวน 100 คน โดยเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์การผลิต กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ โครงการชุมชนพอเพียง กองทุนหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการออมด้วยตนเอง รวมทั้งลูกหลานโดยการฝากเงินในรูปแบบธนาคารชุมชน

ด้านการเรียนรู้ มี 7 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน มีแผนชุมชน มีการวิเคราะห์ชุมชนเพื่อหาข้อบกพร่องในการจัดทำแผนพัฒนา มีแผนการพัฒนาหมู่บ้าน ปฏิทินการจัดทำแผนประจำปี มีรายงานการพัฒนาชุมชน ผลงานกิจกรรมที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ มีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาสืบทอดและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน และมีการนำข้อมูลจากการจัดทำแผนชุมชนมาใช้ในการตัดสินใจในการพัฒนาชุมชน และการ

จัดทำโครงการแก้ปัญหาต่าง ๆ ชุมชนมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีปราชญ์ชุมชน รวมทั้งมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) นายบุญธรรม วงศ์จันทร์ มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมประเพณี 2) นางไหม เทศด้วง มีความรู้เรื่องการทำบายศรีสู่ขวัญในพิธีต่าง ๆ และงานฝีมือ 3) นางปาน โสดาจันทร์ มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมประเพณี และการทำบายศรี 4) นายทอง สาขา มีความรู้เรื่องงานช่างไม้ และการสร้างบ้าน 5) นายสุริยันต์ คิวเข้ม มีความรู้เรื่องการสะเดาะเคราะห์ ต่อชะตา และหมอน้ำมัน 6) นายทองไสย์ มาป่อง มีความรู้เรื่องการทำผ้าไหม และการเลี้ยงหม่อน 7) นายแปลง สีเชียงสา มีความรู้เรื่องการสานกระติบข้าว 8) นางสมร จำปามัน มีความรู้เรื่องการทอเสื่อ การทอผ้า และ 9) นางหนูพิน นาคโธสง มีความรู้เรื่องการทำไม้กวาดแข็ง ไม้กวาดดอกหญ้า ชุมชนได้มีการจัดสถานที่สำหรับเป็นศูนย์การเรียนรู้และมีการใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ให้แก่คนในและนอกหมู่บ้าน โดยจัดทำเป็นศูนย์เศรษฐกิจครัวเรือนพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบบครบวงจร เปิดโอกาสให้นักเรียนเยาวชน ชุมชนอื่นได้เข้ามาศึกษา มีจุดการเรียนรู้การทำกระติบข้าว จุดการเรียนรู้หมอดินอาสา จุดการเรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน จุดการเรียนรู้ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาสินค้าในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ เช่น การทำไม้กวาด การทำแปลงวน ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ชุมชนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ โดยส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้าร่วมอบรมประชุม ศึกษาดูงาน เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานของชุมชน และเพื่อพัฒนาตนเองและการเป็นผู้นำ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ระดับกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน หน่วยงาน วัด โรงเรียนในชุมชน องค์กรและสถาบันการศึกษา ชุมชนมีการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนและเมื่อพบปัญหาก็สามารถที่แก้ปัญหาเองได้ มีการบริหารจัดการชุมชน ซึ่งคนในชุมชนมีความรัก สามัคคี สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และสามารถเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการชุมชนได้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 4 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ชุมชนมีกิจกรรมส่งเสริมการปลูกต้นไม้ยืนต้นทุกครัวเรือน และจัดให้มีการดูแลรักษาแหล่งน้ำของตนเองและแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้ใช้น้ำ มีการออกกฎ ระเบียบ ให้ประชาชนคนในหมู่บ้านร่วมกันยึดถือปฏิบัติร่วมกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้านน่าดูสวยงามสะอาดตา เป็นระเบียบเรียบร้อย ชุมชนได้รณรงค์การลดใช้พลังงาน เช่น ประหยัดไฟโดยใช้หลอดไฟประหยัด และส่งเสริมให้ใช้จักรยานในระยะทางใกล้ ๆ เพื่อเป็นการลดใช้พลังงานอีกทั้งยังส่งเสริมให้สุขภาพดีอีกด้วย ชุมชนสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย รวมทั้งการปลูกทดแทนเพื่อเป็นทุนสำหรับผลิตสินค้าที่ไม่เป็นพิษกับสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นกล้วยไว้หว่าไร่ปลายนา เพื่อมาเป็นวัสดุในการสานกระติบข้าว และการปลูกต้นตาลสำหรับทำตุ้กระติบข้าว การปลูกมะพร้าวเพื่อทำไม้กวาด การปลูกไม้เพื่อทำด้ามไม้กวาด รวมทั้งการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อสร้างภูมิทัศน์ที่ดีในชุมชน จากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ชุมชนบ้านบ่อแก้วได้รับการยกย่องให้เป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2556 ระดับอยู่ดี กินดี

จากการศึกษา พบว่า ชุมชนทั้งสองชุมชนต้นแบบมีความเข้มแข็ง มีความรัก ความสามัคคี ในชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง คนในครัวเรือนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครัวเรือนมี

ความสุขและมีรายได้เพิ่มขึ้น ชุมชนมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายในการดำรงชีวิตด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยทั้งสองชุมชนมีกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นชุมชนต้นแบบ คือ 1.การสร้างความเข้มแข็งให้กับตัวเองและภายในชุมชน ด้วยการเริ่มจากการพึ่งตนเอง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลสำเร็จ 2.การรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีการผลิต การพัฒนาผลผลิต และมีช่องทางกระจายสินค้า ทำให้ครัวเรือนและชุมชนเกิดรายได้ 3.ชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรม จนบรรลุเป้าหมาย 4.มีกฎระเบียบ กติกาของชุมชน ที่ใช้สำหรับจัดระเบียบหมู่บ้านให้น่าอยู่โดยใช้กฎกติการ่วมกัน 5.การบริหารจัดการชุมชนโดยคนในชุมชน ขับเคลื่อนหรือทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี ทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ 1.ชุมชนมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาอย่างชัดเจนในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 2.ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และมีการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเองได้ 3.ศักยภาพของผู้นำ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ต้องมีความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อน การเชิญชวนประชาชนในชุมชนเห็นประโยชน์และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4.งบประมาณสนับสนุนในการจัดทำโครงการจากทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จบรรลุเป้าหมาย และ 5.มีพื้นที่สำหรับการสาธิต เวทีการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ การเลียนแบบที่จะประสบความสำเร็จ เช่น การมีศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

สรุปผลการพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ครัวเรือน ในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อทำความเข้าใจและการศึกษาปัญหาของชุมชน พบว่า ชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย ไม่รู้จักการออมที่ถูกต้อง ผู้วิจัยศึกษาและร่วมกันกับกลุ่มครัวเรือนต้นแบบวางแผนการพัฒนาชุมชน จากการวางแผนได้จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนา มีกิจกรรมโครงการ ดังนี้

1) จัดกิจกรรมการพัฒนาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้รู้จักการวิเคราะห์รายรับ รายจ่าย รู้จักวิธีการออมที่ถูกต้อง จากการพัฒนากลุ่มครัวเรือนเป้าหมายทั้งหมดให้ความสนใจและสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนได้ด้วยตนเอง ทั้งหมด 30 ครัวเรือน จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเป้าหมายยังไม่ค่อยเกิดความเข้าใจ จำนวน 5 ครัวเรือน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเสนอแนะการนำหลักการวิเคราะห์เพื่อง่ายต่อการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวนี้

2) จัดกิจกรรมฝึกอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน ได้แก่ การทำขนมคัพเค้ก ขนมเครปเค้ก และการทำดอกไม้ประดิษฐ์ จากการติดตามผลพบว่า มีจำนวน 2 ครัวเรือน ที่นำอาชีพเสริมไปใช้ในการดำรงชีวิตจริง ซึ่งมี 1 ครัวเรือนที่ได้ทำขนมเครปเค้กและอีก 1 ครัวเรือนทำขนมคัพเค้ก โดยจะส่งให้กับร้านเบอร์เกอร์

ต่าง ๆ ในเขตตลาดท่ามะเขือ ตำบลคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร จากการติดตามประเมินผลพบว่าครัวเรือนดังกล่าวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริม จากการสัมภาษณ์พบว่าชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

จากการศึกษาวิจัยและพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดงนั้นคณะผู้วิจัยได้นำโครงการพัฒนาลงสู่ชุมชนเพื่อพัฒนากลุ่มครัวเรือนต้นแบบ พบว่า เกิดความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ต่อนั้นถือว่าน้อยมากจาก 30 ครัวเรือน นำไปใช้จริงได้เพียง 2 ครัวเรือนเท่านั้น ฉะนั้นจะต้องมีวิธีการขยายผลความรู้หรือการปลักนำการนำไปใช้ได้จริง การนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถแก้ปัญหาความยากจน ปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย จึงจะสามารถทำให้ชุมชนมีชีวิตที่ดี พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สมาชิกในชุมชนเกิดความสุขจนสามารถเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ในอนาคต

3. การจัดทำคู่มือชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง

จากการถอดบทเรียนความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์และการถอดบทเรียนจากชุมชนมาสรุปแนวคิดร่วมกัน และนำข้อมูลมาจัดทำคู่มือ เพื่อนำแนวคิดวิธีการนี้ไปประยุกต์ใช้ในชุมชนที่ต้องการพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งคู่มือประกอบด้วยข้อมูลดังนี้ แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยความสำเร็จ ซึ่งมีประเด็นสำคัญสรุปเป็นขั้นตอนการดำเนินงานสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีประเด็นสำคัญ 6 ประเด็น คือ 1. ชุมชนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสภาพปัญหาของชุมชน การดำเนินงานก่อนการเป็นชุมชนต้นแบบ การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน และการดำเนินงานสู่การพัฒนาชุมชนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยจะมุ่งพัฒนา จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ ศักยภาพในการพัฒนาอาชีพจนสามารถสร้างชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง 2. หลักสำคัญในการสร้างชุมชนต้นแบบ จะเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมสมาชิกชุมชน การเพิ่มความสามารถในการประกอบอาชีพ เพิ่มโอกาสหรือทางเลือกในการประกอบอาชีพเสริม ส่งเสริมการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพเชิงพาณิชย์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการบริหารจัดการที่ยั่งยืน และการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี การเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชน และที่สำคัญการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาครัฐ หรือภาคเอกชนต่าง ๆ 3. องค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องประกอบด้วยผู้นำที่ดี มีศักยภาพความเป็นผู้นำ มีความรู้ ให้มีความสำคัญเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4.ขั้นตอนการดำเนินงานสู่การพัฒนา จะต้องกำหนดพื้นที่หรือกลุ่มตัวอย่างที่จะพัฒนาก่อนจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และประชุมหาแนวทางแก้ไขปัญหา มีการกำหนดกิจกรรมและดำเนินงาน มีการประเมินผลและหาแนวทางการแก้ไขปัญหา 5.กลยุทธ์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จากการวิเคราะห์สามารถสรุปกลยุทธ์ได้ดังนี้ ชุมชนสร้างความ

เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีการรวมกลุ่มจัดตั้งอาชีพในชุมชนมีการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ หาช่องทางกระจายสินค้า ทำให้ชุมชนเกิดรายได้ มีการจัดกิจกรรมที่ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม มีกฎ ระเบียบ กติกาของชุมชน ที่ใช้สำหรับจัดระเบียบหมู่บ้านให้น่าอยู่ และมีการบริหารจัดการชุมชนโดยคนในชุมชน และ 6.ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ชุมชนต้องมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานในการพัฒนาอย่างชัดเจน ให้ความสำคัญและเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบด้วยตนเองได้ ผู้นำจะต้องมีศักยภาพ มีความรู้ ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน มีงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำโครงการทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีพื้นที่สำหรับการสาธิต เวทีการเรียนรู้ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้

4. ผลการพัฒนาชุมชนบั้งวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจชุมชนที่ต้องการพัฒนาชุมชน และได้คัดเลือกมา 1 ชุมชนคือชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการพัฒนาชุมชนพบว่าบ้านวังน้ำแดงก่อตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ.2500 ประชาชนที่มาอยู่อาศัยส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดชัยนาทและสุพรรณบุรี หมู่บ้านมีพื้นที่ทั้งหมด 1,386 ไร่ โดยมีอาณาเขตทางทิศเหนือติดต่อกับหมู่ที่ 17 อำเภอทรายทองวัฒนา ทิศใต้ติดต่อกับหมู่ที่ 4 บ้านหนองจอก ทิศตะวันออกติดต่อกับหมู่ที่ 7 บ้านอุสำเภา ตำบลท่ามะเขือ และทิศตะวันตกติดต่อกับหมู่ที่ 6 บ้านวังตะล่อม ตำบลวังยาง มีจำนวนครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง 127 ครัวเรือน มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน ส่วนน้ำประปามีใช้แต่ยังไม่ค่อยเพียงพอใช้นัก และยังมีใช้ไม่ครบทุกครัวเรือน การคมนาคม ส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยางและคอนกรีตในหมู่บ้าน มีหอกระจายข่าวของหมู่บ้านจำนวน 1 แห่ง มีแม่น้ำก่งจันทน์ที่ใช้สำหรับการเกษตร อาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชนคือการทำนาและไม้ประดับ มีบางส่วนทำสวนและค้าขาย

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน โดยคัดเลือกครัวเรือนจำนวน 30 ครัวเรือน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของชุมชน โดยมุ่งที่จะพัฒนาสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงทั้งหมด 4 ด้าน คือด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

ด้านจิตใจและสังคม มีการพัฒนาสร้างความสามัคคีและความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน โดยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง ฝึกอบรมการเป็นผู้นำ เชิญชวนให้ประชาชนสนใจและให้ความร่วมมือ กำหนดข้อปฏิบัติร่วมกัน

ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน สามารถวิเคราะห์รายรับ-รายจ่ายของครัวเรือน และนำความรู้ไปขยายผลต่อชุมชน มีกิจกรรมลดรายจ่ายและสร้างรายได้ ผู้วิจัยได้พัฒนาการทำอาชีพเสริม 2 อาชีพคือการทำขนม ได้แก่ ทำขนมคัพเค้ก ขนมเครปเค้ก และการทำดอกไม้ประดิษฐ์ ซึ่งทางกลุ่มครัวเรือนต้นแบบสามารถนำไปเป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ ในชุมชนมีกิจกรรมการออมที่หลากหลาย เช่น กองทุนเงิน

ล้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ เงินเศรษฐกิจชุมชน กองทุนโครงการการแก้ไข ปัญหาความยากจน (กข.คจ.) และกลุ่มเกษตรกร ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาระบบการบริหารจัดการกองทุนต่าง ๆ ให้ เป็นระบบ มีการจัดการที่ชัดเจน มีการจัดทำแผนการดำเนินงานของกองทุนต่าง ๆ การทำบัญชีของกองทุน เพื่อสร้างความเป็นธรรมและโปร่งใสในกระบวนการทำงาน

ด้านการเรียนรู้ ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนในการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน ค้นหาภูมิปัญญา ท้องถิ่น หาแนวทางร่วมกันในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาต่อไป ส่งเสริมกิจกรรม การเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานของชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน มีการจัดทำแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์การใช้พลังงานอย่าง ประหยัด การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในชุมชนมีนายบุญ เลี่ยมทอง ปราชญ์ ชาวบ้านเรื่องการสานของใช้จากไม้ไผ่ ก็ควรนำความรู้มาพัฒนาสู่ครัวเรือนต้นแบบเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม จากทรัพยากรธรรมชาติ

การพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร คน ในชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี และเมื่อกลุ่มครัวเรือนต้นแบบนำไปขยายผลก็จะเป็น แรงผลักดันให้กลุ่มชาวบ้านเกิดความสนใจ และดำเนินชีวิตตามแนวทางชีวิตแบบพอเพียง โดยนำแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีชีวิตที่ดี พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน สมาชิกในชุมชน เกิดความสุข และเป็นแนวทางการพัฒนาการเป็นชุมชนต้นแบบต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการการถอดบทเรียนความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาพัฒนา ชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ชุมชนต้นแบบด้าน เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณทิ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้นำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช มาประยุกต์ปรับใช้กับชุมชน โดย เริ่มจากการที่ผู้นำชุมชนให้คนในชุมชนที่จะขอกู้ยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์หรือกองทุนต่าง ๆ ในชุมชนจะต้อง ปลุกผักอย่างน้อย 5 อย่าง และส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อแสดงรายรับและรายจ่าย ทำให้คนใน ชุมชนตระหนักถึงการใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าและประหยัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไสว เจริญศรี (2551) เรื่อง แนวทางขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับหมู่บ้าน บ้านน้ำดิบ ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญคือ ด้านการ ลดรายจ่าย ได้แก่ การลดค่าสาธารณูปโภคที่เกินความจำเป็นของครัวเรือน ฝึกอบรมบุตรหลานให้เห็นคุณค่า ของเงิน ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคเอง และส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเอง ด้านการเพิ่มรายได้ ได้แก่ การใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการปลูกพืชอายุสั้น การเพิ่มมูลค่าผลผลิตในอาชีพหลัก การเก็บ ของใช้แล้วไว้ขาย เช่น ขวด พลาสติก แก้ว เศษเหล็ก ฯลฯ และการหาของป่าขาย เช่น เห็ด หน่อไม้ ผักจาก ธรรมชาติตามฤดูกาล และบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร มีการ

รวมกลุ่มกันทำอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นคือการสานกระติบ ทำไม้กวาด แพลยวน และส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในอาชีพที่สามารถทำได้และเหมาะสมกับชุมชน บ้านบ่อแก้ว หลังจากการศึกษาดูงานคนในชุมชนก็สามารถนำมาประกอบอาชีพได้จริง คือการเลี้ยงปลา เลี้ยงกบในโอ่ง การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงจิ้งหรีด ทั้งนี้เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้และสามารถนำมาประกอบอาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับทิตินา แคมมณี (2546) ที่กล่าวว่าความพอเพียงคือการศึกษาหาความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงาน ไม่ว่าจะจากผู้รู้หรือแหล่งความรู้อื่นๆ จะช่วยให้การทำงานของบุคคลก้าวหน้าและได้ผลมากขึ้นหรือพูดง่ายๆ ว่า ทฤษฎีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปฏิบัติและในขณะเดียวกันการปฏิบัติก็ส่งผลทำให้ทฤษฎีหรือ ข้อความรู้นั้นขยายตัวออกไป จากนั้นผู้นำชุมชนร่วมกับคนในชุมชนพัฒนาชุมชน โดยการจัดทำป้ายคุ้ม และคัดเลือกหัวหน้าคุ้มเพื่อเป็นผู้ดำเนินงานและประสานงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีภาวะผู้นำเรื่องการมอบอำนาจของ รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2548) ที่กล่าวว่า หากผู้นำมีการมอบอำนาจให้แก่พนักงานอย่างจริงจังจะทำให้บรรยากาศในการทำงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลหรือหว่างกลุ่มเกิดประสิทธิผล และเกิดผลลัพธ์ใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ ซึ่งมาจากการที่สมาชิกของกลุ่มหรือพนักงานสามารถแสดงความคิดเห็น และศักยภาพของตนได้อย่างอิสระ โดยผู้นำจะต้องสร้างสภาวะที่จะกระตุ้นการสร้างเสริมและการปลดปล่อยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถพิเศษเฉพาะตัว ความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่ในบุคคลทุกคน วิธีการนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้นในองค์กรมีการปลูกฝังส่วนครัวทุกคนอย่างจริงจัง มีการรณรงค์สิ่งแวดล้อมและความสะอาดในหมู่บ้าน โดยมีการจัดประกวดเพื่อให้ทุกคนเกิดการแข่งขันกันที่จะพัฒนาชุมชน จึงทำให้ชุมชนนี้สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้

ผลจากการถอดบทเรียนความสำเร็จ ทั้งสองชุมชนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองชุมชนมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี ทำให้ชุมชนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้ จนได้รับโล่รางวัลการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสุเมธ ตันติเวชกุล (2550) ที่กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสังคมทุกระดับ คือการที่สมาชิกในครอบครัวใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเองสามารถพึ่งตนเองได้และดำเนินชีวิตอย่างพอกินพอใช้ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

การพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร จากการถอดบทเรียนความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนาและบ้านบ่อแก้ว โดยมุ่งพัฒนาการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดงด้านเศรษฐกิจพอเพียง ฝึกอบรมทบทวนการเป็นผู้นำ กำหนดข้อปฏิบัติร่วมกัน ส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน จัดกิจกรรมลดรายจ่ายและสร้างรายได้ พัฒนาการทำอาชีพเสริมคือการทำขนมคัพเค้ก ขนมเครปเค้ก และการทำดอกไม้ประดิษฐ์ เพื่อนำไปประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ กิจกรรมการออมที่หลากหลาย ส่งเสริมการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน ค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกใน

การดูแลสุขภาพการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน รมรณรงค์การใช้พลังงานอย่างประหยัด ทั้งนี้เพื่อให้คนในชุมชนบ้างวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองและชุมชน สามารถมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี พึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาชุมชนให้เป็นต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร นั่นคือไม่มีผลใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยทั้งความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการสนับสนุนจากผู้นำ และคนในชุมชนให้ความร่วมมือ
2. การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านจะต้องใช้หลักประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะทำให้การดำเนินงานนั้นจะประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงตามตัวชี้วัดทั้ง 23 ตัวชี้วัด เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และขยายผลสู่ชุมชนอื่นต่อไปเพื่อเพิ่มพื้นที่การเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

กขกร ชำนาญกิตติชัย และคนอื่นๆ. (2554). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

กนกภรณ์ ชูเชิด และสกรรจ์ พรหมศิริ. (2551). การถอดบทเรียน วิธีวิทยาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้สำหรับนักปฏิบัติ
ภาคประชาสังคม.

กุลทิพย์ ศาสตรระจุ. (2551). การสื่อสารจิตสำนึกสาธารณะ เรื่องการถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของ
กลุ่มเยาวชนในจิตสำนึกสาธารณะของชมรมพุทธศาสตร์สากล. กรุงเทพฯ. คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

เกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของที่กระทรวงมหาดไทย. [Online] Available:

<http://cddweb.cdd.go.th/chumchon>

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2547). เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: มปท.

เฉลิมศรี จอกทอง และคณะ. (2550). การเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน
ระดับครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาบ้านชำเลียด ตำบลกงรถ อำเภอห้วยแถลง และบ้าน
ลำโพง ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. งานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา.

ชูเกียรติ สุตะวงศ์. (2555). การขับเคลื่อนชุมชนอยู่ดีมีสุขภายใต้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การ
ถอดบทเรียน กรณีศึกษา หมู่บ้านสันปูเลย ตำบลบัวสลี อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ทวี ทองพรม และนางลักษณ์ อยู่บุญ. (2549). การถอดบทเรียนโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน SML
จังหวัดอุดรธานี : กรณีศึกษา บ้านหนองป่าไร่ หมู่ที่ 5 ตำบลวังดิน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ทิตนา แคมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เมธีพิปส์.

ประเวศ วะสี. (2551). เศรษฐกิจพอเพียง และประชาสังคม. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

ยุทธดนัย สีดาหล้า. (2550). ถอดบทเรียน...ไม่ยากอย่างที่คิด. [Online] Available:

<http://newsser.fda.moph.go.th/rumthai/userfiledownload/asu96dl.pdf>. [2550,

กุมภาพันธ์ 27]

รัตนา ดวงแก้ว. (2553). คู่มือการถอดบทเรียนโครงการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ.

วิศิรา เพชรทองดั่ง. (2551). การพัฒนาชุมชนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา
ตำบลบ้านหลวง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา: สำนักงาน
พัฒนาชุมชนอำเภอพระนครศรีอยุธยา.

วิจารณ์ พานิช. (2548). การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ตาปลา พับลิเคชั่น
จำกัด

- ไสว เจริญศรี. (2551). การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับหมู่บ้าน บ้านน้ำดิบ ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2550). สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดอยสะเก็ด. (2549). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติเป็นแบบอย่างของผู้นำท้องถิ่น บ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. จังหวัดเชียงใหม่: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอดอยสะเก็ด.
- อรสุดา เจริญรัก. (2551). เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย. กรุงเทพฯ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.